

Srce Hrvata u Mađarskoj kuca u Pečuškoj biskupiji

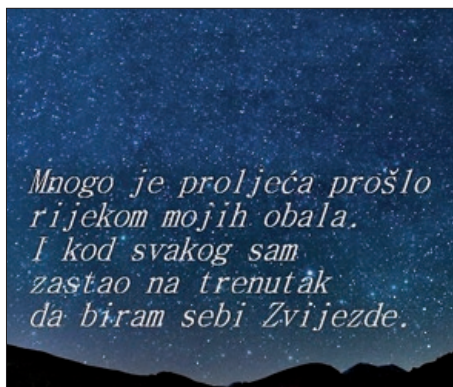

FOTO: NIKOLETT VERMES

4. – 5. stranica

Odlikovani velečasni Ladislav Bačmai
3. stranica

Obljetnica rođenja i smrti
Stipana Blažetina
8. – 9. stranica

Na drugoj liniji
14. stranica

Sedam

Oholost, zavist, srdžba, neumjerenost u jelu i piću, požuda, lijenost i škrtost sedam su smrtnih ili glavnih grijeha, koje je odredio papa Grgur I. krajem VI. stoljeća. Grijeh je svjestan i svojevolan prekršaj božanskoga zakona, profanacija, obesvećenje svetoga, po nauku Katoličke Crkve ponašanje nespojivo s kršćanskom vjerom i vječnim spasenjem, dok se s druge strane nalazi sedam vrline, poniznost, darežljivost, ljubav, blagost, samokontrola, umjerenost i gorljivost. Popis sedam glavnih grijeha se mijenjao kroz povijest, a njegov sustav nasljednik je drevne etike vrline. Fokus etičke vrline nije na djelu, već na osobi koja djeluje. Zavist ili škrtost nisu sami čin grijeha, već samo izvori djela. Tako postaje moguće da sedam glavnih grijeha istodobno budu sustav objašnjenja svih ostalih grijeha i da sva grešna djela proizlaze iz njih. Oni se detaljno analiziraju prema svojoj naravi, nastanku i učestalosti, ali njihove su se karakteristike i opisi vremenom mijenjali. Kroz povijest njihova se osuda katkad pooštravala ili ublažavala.

Zanimljivo je kako je mons. Gianfranco Girotti, naslovni biskup Mete i dužnosnik Apostolske penitencijarije (sudišta Svete Stolice nadležnoga za unutrašnje crkvene odnose, pa i nesakramentalne) predložio da se utvrde novi glavni grijesi, koji bi se mogli više ili bolje integrirati u sliku modernoga svijeta, primjerice drogiranje, pretjerano bogaćenje, izazivanje siromaštva, socijalna nepravda, onečišćenje okoliša, manipuliranje DNK i ugrožavanje embrija. Ali, Katolička Crkva je upozoravala i na druge grijeha, a neke od njih definirala je u nauku vjere, katekizmu, osobito nakon Tridentskog sabora.

Sedam glavnih grijeha inspirirali su mnoge umjetnike, redatelj David Fincher snimio je film „Sedmi“ (1995.), a tu su i Miltonov „Izgubljeni raj“ (1667.), Giottove freske u Cappella degli Scrovegni u Padovi, „Stolna ploča sedam smrtnih grijeha i četiri posljednje stvari čovjeka“ Hieronymusa Boscha, niz otisaka Pietera Brueghela st. i Martina de Vosa o sedam smrtnih grijeha te ulje na platnu Franza Weissa „Sedam glavnih grijeha“.

Kristina Goher

Glasnikov tjedan

I sada kad zatvorim oči sam na renesansnom dvoru kralja Matije. Godinama, a počelo je to negdje u sedmom, osmom razredu, šetala sam višegradskom i budimskom palačom, otvarala vrata soba, ulazila u odaje, ručala... S Gordanom. Ona je kao štićenica kraljice Beatrice bila s njom i podložna njenim spletkama, ali je sve što je čula uvijek koristila na korist hrvatskoga naroda. Pa bila je ona nezakonita kći Ivana Česmičkog, koji je pao u Matijinu nemilost. Matijin sin, kako ga Zagorka zove, Ivan Korvin je bio smrtno zaljubljen u nju, kao i mnogi drugi, dok je ona čeznula samo za Damirom. Jeste li znali da među hrvatskim imenima nije bilo ni imena Gordana ni imena Damir, dok Zagorka nije objavila svoj povijesni roman u dvanaest knjiga „Gordana“? Zagorka je svojim likovima davala hrvatska imena, odupirući se tako germanizaciji i mađarizaciji hrvatskog jezika.

Za mene su Ivan Česmički, kao i Ivan Korvin bili Hrvati, a k tome Česmički i tajanstveni Gordanin otac. Tomu me naučila Zagorka. A onda, jednoga dana, našla sam se na Sveučilištu Janusa Pannoniusa. I malo tko u gradu je govorio kako je Janus Pannonius Hrvat. I svi su me u čudu gledali kada sam rekla kako se on zove Ivan Česmički. Jer nisu o tome čuli na satu mađarske književnosti, a ni na satu povijesti. Pročitavši dosta literature, uvijek sam tražila sve hrvatske poveznice Janusa Pannoniusa. Prošetala sam se zidinama budimske tvrđave, tražeći sve one koji su se na Matijinom dvoru borili za hrvatsku stvar i pozivali ga na obranu domovine. Toliko puno ih je bilo. Ne mogu sve ni nabrojati.

„Tada sam pozvao naše vođe i junake da oni podsjetite kralja na dužnost neka

brani našu domovinu, a ne da osvaja tuđe. To je smatrao urotom i sve nas je bacio u tamnicu. Ja sam uspio pobjeći. Dugo sam lutao dok nisam našao sigurno utočište u svojoj domovini“, piše Zagorka.

Povijest je bila ipak malo složenija od ove rečenice, a povijesni romani su fikcija. Ali je Zagorkin roman usadio u nas koji smo ga čitali ponos na naš rod i njegovu hrabrost, na hrabre i snažne Hrvate i snažne hrvatske vitezove. Kada bi mogla ugradila bih ga u obaveznu lektiru u hrvatske škole u Mađarskoj, u sate jezičnih vježbi i fakultacija, uprizorila scene na školskim pozornicama, dramatizirala dijelove za pučke igrokaze i školske maskenbale u kostimima koje su nosile dvorske dame kraljice Beatrice, a posebice Hrvatice.

A i majka nezakonitog sina hrvatsko-ugarskog kralja Matije Ivanuša je Hrvatica, piše Zagorka. Svi veliki i plemeniti ljudi na dvoru kralja Matije su Hrvati.

Ivanuš se pak oženio s Beatricom Frankopan u Modrušu. Imali su

dvoje djece, Krstu i Elizabetu. Ivanuš, slavonski herceg i ban Hrvatske, Slavonije i Dalmacije s pravom nasljedstva umro je mlad. Život ga nije mazio. Pokopan je u Lepoglavi. Djeca su mu isto umrla u dječjoj dobi. Nedavno je otvorena zajednička grobnica oca i sina u Lepoglavi i pronađeni su njihovi zemaljski ostaci, te uzet uzorak za DNK analizu koji će pomoći u identifikaciji posmrtnih ostataka velikaša pokopanih u mađarskom gradu Stolnom Biogradu, među kojima se pretpostavlja da su i kosti i Matije Korvina. Genetske analize su pokazale kako su stvarno to kosti Matijinog sina i unuka. Veliki je to projekt Mađarskog istraživačkog instituta, o kojem se priča ovih mjeseci.

A ja sam se sjetila Gordane i Damira, i dvora kralja Matije, sjetila sam se kako sam čitajući Gordanu upoznala Viteza od Sredne, Tomu Bakača, Ivana Zapolju, Petra Berislavića, i domoljubnu ideju Zagorkina pera. I o toj ideji i danas govorim.

Branka Pavić Blažetin

„Zagorka je svojim likovima davala hrvatska imena, odupirući se tako germanizaciji i mađarizaciji hrvatskog jezika.“

Velečasni Ladislav Bačmai odlikovan Mađarskim viteškim križem građanskog reda

Za zasluge u pastoralnoj skrbi i izgradnji hrvatske zajednice

Na prijedlog premijera predsjednik Mađarske u povodu nacionalnog praznika 15. ožujka dodijelio je najviša javna, državna priznanja za zasluge na raznim područjima, a popis dobitnika objavljen je u službenom listu „Magyar Közlöny”. Među dobitnicima je i dekan Mohačkog dekanata, mohački župnik, velečasni Ladislav Bačmai, kojemu je dodijeljeno odlikovanje Mađarski viteški križ građanskog reda kao priznanje za pastoralnu skrb i rad u području vjerskog odgoja i izgradnje hrvatske narodnosne zajednice u Mađarskoj tijekom višedesetljetne svećeničke službe.

Kako uz ostalo ističe velečasni Bačmai, rado je primio vijest o visokom odlikovanju, koje doživljava kao priznanje cijeloj zajednici, jer smatra da svećenik bez vjernika, župnik bez naroda nije potpun. „Zato bi se zahvalio svima koji su me u ovih trideset godina moje svećeničke službe pratili, uvijek pomagali i bili uz mene”, rekao je.

Velečasni Ladislav Bačmai rođen je 29. prosinca 1965. godine u Šeljenu, a odrastao je u Starinu gdje je završio osnovnu školu. Maturirao je u Benediktinskoj gimnaziji u Đuru, nakon upisa pečuški biskup šalje ga u đursko bogoslovno sjemenište. Studirao je na Visokoj teološkoj školi u Đuru, 1990. posvećen je za đakona, a 15. lipnja 1991. zaređen za svećenika. Službu je započeo kao kapelan u Paksu, a nakon dvije godine postao je župnikom u Szekszárdu.

Kako uz ostalo navodi u svom životopisu, pečuški biskup Mihály Máyer 1994. godine šalje ga među svoj narod, postavljajući ga za župnika u Martincima i pripadajućim naseljima, Lukovišću, Potonji, Novom Selu, Brlobašu i Križevcima, gdje pastoralno skrbi o podravskim Hrvatima, što smatra najljepšim godinama u svojoj tridesetogodišnjoj svećeničkoj službi.

„Nisam bio župnik u Martincima samo sa zadaćom da prenosim vjeru, već sam najbitnijim držao da čuvam i jačam hrvatstvo, naš identitet i korijenje”, dodaje velečasni Bačmai.

Među podravskim Hrvatima osjećao je potrebu za izradom hrvatskih molitvenika, te na temelju starih izdanja i svojih zapisa, u suradnji s Milicom Klaić Taradijom sastavlja molitvenike i pjes-

Na santovačkoj Vodici u rujnu 2020

Redovito služi misu o blagdanu Male Gospe, povodom župnog proštenja u Bačinu

Po dolasku u Mohač na hrvatskoj misi

marice na hrvatskom jeziku pod naslovom Kraljica mira (2002.) i Kraljica krunice (2003.).

Biskup Mayer 2003. godine vraća ga za župnika u Szekszárd gdje ostaje do 2017. godine, kada je premješten u Mohač, gdje i danas služi. Kao dekan Mohačkog dekanata i mohački župnik uz svećeničku službu podučava i vjeronauk u katoličkim školama. Prezadovoljan je što ponovno služi među Hrvatima. Mjesečno služi hrvatsku misu za mohačke šokačke Hrvate u nekadašnjoj franjevačkoj crkvi.

Sve vrijeme svoje službe zalaže se za očuvanje materinskog hrvatskog jezika i identiteta, kako u liturgiji tako i u svakodnevnom životu, a na to u svakoj prigodi poziva i svoje sunarodnjake, vjernike Hrvate. I danas se rado odaziva pozivima pa redovito gostuje među Hrvatima u Baranji, Podravini, ali i Bačkoj, te na taj način radi i na povezivanju Hrvata u Mađarskoj od Podravine i Baranje do Bačke.

Za svoj rad primio je više priznanja, između ostalog „Za opće dobro” Grada Szekszárda (2009.), Povelju Predsjednika Republike s medaljom (2011.), te Spomen-plaketu grada Szekszárda „Pro Urbe” (2018.), a 2014. primio je i nagradu Saveza Hrvata u Mađarskoj za istaknutu djelatnost na području vjerskog života i istraživanja povijesti podravskih Hrvata.

Povodom visokog odlikovanja i tri desetljeća svećeničke službe čestitamo velečasnom Bačmaiju, neka ga Bog prati u životu i njegovoj službi.

S.B.

Pečuški biskup László Felföldi upoznao se s vjerskim životom Hrvata Pečuške biskupije

Pečuški biskup László Felföldi 17. ožujka susreo se s predstavnicima javnog i političkog života Hrvata u Pečuškoj biskupiji. Sastanak s biskupom je organizirao biskupski povjerenik za Hrvate i voditelj Hrvatske referature Pečuške biskupije, svećenik Ágoston József Darnai.

Sastanku su među ostalima nazočili svećenik Gábor Barics i dje-latnica Hrvatske referature Pečuške biskupije Milica Klaić Taradija. Pozvani su bili predsjednik HDS-a Ivan Gugan, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, predsjednica Odbora za vjerska pitanja HDS-a Marta Rónai, predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha dr. sc. Stjepan Blažetin te predstavnici medija, glavna i odgovorna urednica Medijskog centra Croatia Branka Pavić Blažetin i urednica radijskih i televizijskih programa na hrvatskom jeziku pri MTVA-u Renata Balatinac.

Nazočnima se obratio inicijator susreta Ágoston József Darnai

Nakon što su se ukratko predstavili i predstavili svoj segment rada nazočni su biskupa Felföldija upoznali s položajem vjerskog života Hrvata u Pečuškoj biskupiji i na državnoj razini te planovima. Biskupu su uručili i prigodne poklone. Biskup Felföldi obećao je potporu svim vjerskim sadržajima na hrvatskom jeziku koji se održavaju na području biskupije i pozvao na jačanje zajednica. Naglasio je značaj učenja materinskoga jezika kod najmlađeg naraštaja, te ukazao na to kako i jezik i kulturu, vjeru možemo sačuvati i prenijeti budućim naraštajima tek onda ako su oni živi i životni, i ako u tom duhu gradimo zajednicu. Biskup je naglasio kako snagu ne čine zidovi, već živa zajednica, ne događaji sami po sebi, nego okupljeni ljudi.

U svom obraćanju od biskupu glasnogovornik Solga kazao je kako teku radovi na obnovi crkve u Martincima: svečana predaja se predviđala za martinačku bučuru Sedovenicu, krajem ožujka, ali epidemiološke mjere su na snazi pa se još ne zna kako će biti. Izrazio je radost što su osam podravskih sela u kojima žive Hrvati dijelom iz Baranjske županije, a dijelom iz Šomođske županije u jednoj župi, martinačkoj. Kazao je kako je on i član predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj, udruge koja je utemeljila Zakladu Zornica. Rekao je kako s glavnom urednicom Milicom Klaić Taradija žele izdati Hrvatski katolički kalendar i reprint kalendara izdanog u Semartinu prije sedamdesetak godina. Osvrnuo se i na obnovu crkvenih zdanja u Martincima i Lukovišću. Naglasio je politički značaj Saveza Hrvata u Mađarskoj, koji je devedesetih godina biopolitičko predstavničko tijelo Hrvata u Mađarskoj i osnivač tjednika Hrvata u Mađarskoj, a danas u

Ivan Gugan, Marta Rónai i Jozo Solga

Skupštini HDS-a većinu čine zastupnici s državne liste Saveza Hrvata u Mađarskoj. Rekao je kako će hrvatska zajednica u Mađarskoj, za što je sredstva ovih dana dobio HDS od državnoga tajništva za vjerska i narodnosna pitanja, sudjelovati u obnovi oltara nastradalog u potresu u Crkvi u zagrebačkom naselju Remete.

Predsjednica Odbora za vjerska pitanja Hrvatske državne samouprave Marta Rónai obradovala je biskupa poklon-svijećom posvećenom u svetištu Gospe od Međugorja. Ukazala je na teškoće održavanja svetih misa i moljenja krunice ilustriravši to primjerom sela Udvara. Istaknula je važnost vjerskih kampova za djecu i vjerskog kampa HDS-a.

Predsjednik HDS-a Ivan Gugan osvrnuo se na popis stanovništva iz 2011. godine i na podatak kako su Hrvati u Mađarskoj privrženi Katoličkoj Crkvi, pozvao je biskupa u Odgojno-obrazovni centar Miroslava Krležu koji pohađa oko 500 učenika, te u posjet Zbirci sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj. Osvrnuo se na hodočašća u organizaciji HDS-a i brojne vjerske programe hrvatske zajednice u Mađarskoj za koje se putem natječaja iz Fonda „Gábor Bethlen” u kategoriji kulturnih sadržaja izdvaja 1/3 ukupno dodijeljene potpore. Kazao je kako je HDS osigurao i godišnju potporu za izdavanje vjerskog časopisa Zornicanova, već nekoliko godina unatrag, te kako pri HDS-u djeluje Odbor za vjerska pitanja. Od prošle godine HDS organizira i vjerski kamp koji okuplja osnovnoškolce, a uskoro će postaviti i spomenik kalačkom biskupu Ivanu Antunoviću u Kalači i Baji. Kazao je kako se nada da će biti i mladih koji će studirati bogosloviju, što HDS podupire. Biskupu je između ostaloga poklonio i izdanje KUD-a Tanac, „Baranjske hrvatske nošnje - Podravski šokci”.

Predsjednik Hrvatske samouprave Pečuha dr. sc. Stjepan Blažetin, naglasio je kako samouprava podupire svete mise koje se mjesečno jednom održavaju u Franjevačkoj crkvi te kako je o istom upravo ovih dana sklopila ugovor s Kulturnom udrugom Vizin. Osvrnuo se na crkvu i svetište Snježne Gospe na pečuškoj Brdici koje Hrvati smatraju i svojim, te na Hrvatsko proštenje svake godine 5. kolovoza, na blagdan Snježne Gospe u organizaciji

Dr. sc. Stjepan Blažetin predao je biskupu izdanja na hrvatskom jeziku

Hrvatske samouprave Pečuha. Naglasio je kako Hrvatska samouprava Pečuha želi raditi na predstavljanju bogate povijesti i sadašnjosti Hrvata u Pečuhu, pa i njihove vjerske povijesti skrenuvši biskupu pozornost na bogati materijal i povijest pečuške biskupije, čiji su brojni biskupi bili hrvatskog podrijetla, te na prostor na kojem se u prošlosti prostirala i imala crkvenu jurisdikciju Pečuška biskupija. Stjepan Blažetin biskupu je poklonio dva izdanja, monografiji o Kozaru „Oj, Kozaru, ti selo na brijegu...“ i monografiju o Salanti pod naslovom „Salanta – Nijemet, stoljeća vjere i jezika“. Naslovnice ovih monografija krasi crkvena zdanja oba naselja, a u njima je posebno obrađena i povijest tamošnjih župa i vjernika kroz protekla stoljeća.

U svom obraćanju Milica Klaić Taradija je rekla kako radi u Hrvatskoj referaturi Pečuške biskupije, i uređuje časopis Zornicanova, te se brine o Zakladi Zornicanova. Govorila je kratko i o Hrvatskoj samoupravi Baranjske županije čija je zastupnica, te kako rado pomaže gdje može. Rekla je kako Hrvatska samouprava Baranjske županije pomaže vjerske programe, kako referatura objavljuje likovni natječaj za djecu te kako je otkupila fotografije od fotografa koji je slikao kaleže i pokaznice po crkvama u Pečuškoj biskupiji i kako se priprema izložba istih u sklopu godine Međunarodnog euharistijskog kongresa, koji bi se u rujnu trebao održati u Budimpešti.

Urednica hrvatskih radijskih i televizijskih programa na hrvatskom jeziku pri MTVA Renata Balatinac ukratko je predstavila programski sadržaj, ukazavši na zastupljenost vjerske tematike kako u radijskim tako i televizijskim emisijama, te na potrebu jačanja vjere na materinskom jeziku kod mlađih naraštaja.

Glavna i odgovorna urednica Medijskog centra Croatica Branka Pavić Blažetin predstavila je medije u vlasništvu Hrvatske državne samouprave (Hrvatski glasnik, Radio Croaticu i TVCroaticu) i njihov programski sadržaj, skrenuvši pozornost na važnu obljetnicu 30 godina utemeljenja Hrvatskoga glasnika, tjednika Hrvata u Mađarskoj. Posebice se kao autorica i urednica monografija o Salanti i Kozaru osvrnula na važnost tih izdanja za zajednicu spomenutih naselja, biskupije i Crkve.

Voditelj Hrvatske referature Pečuške biskupije Ágoston József Darnai pohvalio je svoju suradnicu Milicu Klaić Taradiju. Rekao je kako se priprema obrada likovnog rada mohačkog slikara Andrije Grajića koji je oslikao brojne crkve u Pečuškoj biskupiji i šire, te kako se planirala gradnja kapelice za sliku gospe „Tri puta divna“ koju su martinačkoj crkvi prije nekoliko godina poklonila četiri vjernika. Govorilo se o potrebi misa u biskupiji pa se spomenulo kako bi jednom mjesečno hrvatska misa mogla biti održana i u Judu. Osvrnuo se na značaj županijskog hrvatskog hodočašća u Jud i na značaj hodočašća u Mariju Bisticu.

Biskup László Felföldi pozorno sluša svoje goste

Sudionici susreta

Biskup László Felföldi, koji je zaređen 6. siječnja 2021. godine, ovih mjeseci upoznaje biskupiju. Na pastirskom je pohodu, u posjetu svim župama, braći svećenicima i vjernicima. Kako je naglasio potrebna je nova pastorizacija, na svim razinama, pogotovo je važan rad među mladima i rad na formiranju crkvenih zajednica. Pozvao je pečuške vjernike da se nakon mjesečnih misa u Franjevačkoj crkvi okupe u obližnjem prostoru Pečuške biskupije (Magtár Látogatóközpont), kako bi nesmetano ostvarili dodatne sadržaje i programe vezane uz dan kada se održava sveta misa, ili kada imaju neki drugi program vjerskog sadržaja.

Naglasio je važnost „korijena“, obitelji, i zajednice u čuvanju i prenošenju vrijednosti, važnost crkvenih obreda na materinskom jeziku i lakoću njegova učenja ako se djetetu osiguraju uvjeti za isto. Polako biskup upoznaje biskupiju, i obradovao ga je razgovor s predstavnicima Hrvata, koji je ocijenio iskrenim i dubokim, u kojem se rodila nada, misao i plan. Naglasio je kako su narodnosti u biskupiji pa tako i Hrvati blago koje obogaćuje, te kako je siguran da će se nastaviti ozbiljan rad i ozbiljan dijalog, a on će u skladu s mogućnostima maksimalno podupirati planove i nastojanja vjernika Hrvata u Pečuškoj biskupiji. „U srcu svi mi imamo blago“, rekao je, „i to nam daje snagu da kroz naporan rad stvaramo nove vrijednosti. Jer ako netko dobro radi, i od srca radi, to biva prepoznato i oko toga se okupljaju ljudi. A snaga ljudi je u jedinstvu. Najvažnije je sada ono što imamo jačati i obogaćivati, i ako primjerno i u dobru živimo izazvat ćemo začudnost mladih, koji će željeti isto dijeliti s nama, prihvatiti i vjeru i svoju narodnost i živjeti isto“. Biskup je naglasio kao vjeruje da ćemo na tom putu naići na čuda. Jer živimo u vremenu teških bremena, u kojem nije lako shvatiti koji je teret na obitelji, zajednici, čovjeku, ali u ovim teškim trenucima se istovremeno i čistimo i slažemo ljestvicu vrijednosti, shvaćajući značaj i snagu vjere u našim životima.

Branka Pavić Blažetin

Veliki tjedan u santovačkoj župi

Glavni obredi ove godine na mađarskom, a svi sporedni na hrvatskom jeziku

Već po tradiciji blagdan Cvjetnice u Župi Santovo proslavljen je i hrvatskom misom. Nakon blagoslova macinih grančica i ophoda u župnoj crkvi predvođenog članovima hrvatske zajednice, vjerska zajednica santovačkih Hrvata otpjevala je „Muku Gospodina Isukrsta po Mateju“ na hrvatskom jeziku, po molitveniku „Duhovna radost“.

Mjesni župnik Imre Polyák misu služi i na hrvatskom jeziku

Kako je na kraju mise navijestio santovački župnik Imre Polyák, budući da je u santovačkoj Župi u tijeku mađarska crkvena godina po više nego stoljetnoj tradiciji svi glavni obredi u Velikom tjednu, odnosno Vazmenom trodnevlju održavaju se na mađarskom, a svi sporedni na hrvatskom jeziku. Glavni obredi i liturgija na Veliki četvrtak, Veliki petak i Veliku subotu počeli su sva tri dana u 15 sati. Tako se Jeremijin plač na hrvatskom jeziku pjevao na Veliki četvrtak nakon spomendana posljednje večere i klanjanja Presvetom Oltarskom Sakramentu,

na Veliki petak ujutro u 9 sati, kada se molio i križni put na hrvatskom jeziku, te na Veliku subotu ujutro u 7 sati. Nažalost, zbog epidemioloških mjera u subotu, na kraju Vazmenog bdiženja ove godine je izostala uskrсна procesija, koja je ove godine trebala biti na hrvatskom jeziku. Na prvi i drugi dan Uskrsa hrvatske mise služile su se po nedjeljnom rasporedu s početkom u 11 sati i 15 minuta.

Stipan Balatinac

Križni put na hrvatskom jeziku u Kalači

Zajednica rackih Hrvata u Kalači je 26. ožujka molila križni put na hrvatskom jeziku, ali umjesto na Kalvariji u kalačkoj prvostolnici posvećenoj Uznesenju Blažene Djevice Marije, izvijestila nas je predsjednica Hrvatske samouprave grada Kalače Marija Ivo. Snimke je napravila Csilla Csóti Jakab.

Dušnok

Oživljena tradicija rackohrvatskih misa na mladu nedjelju

Vjera koja se desetljećima živjela na materinskom jeziku bila je najvažnija za očuvanje nacionalne svijesti. Tijekom 20. stoljeća u Dušnoku je desetljećima njegovana tradicija rackohrvatske mise na Mladu nedjelju, prvu nedjelju mladog mjeseca. Sredinom devedesetih godina prošloga stoljeća tradicionalnu misu na hrvatskom jeziku redovito je služio fra Ivica Alilović, misionar Bosne Srebrene sa sjedištem u Baji. Nažalost, ova je tradicija u 21. stoljeću prekinuta, racke mise služe se samo prigodno, jedanput ili dvaput godišnje u okviru većih hrvatskih priredbi. Sve je manji broj Dušnočana koji govore rackohrvatski, kao i onih koji poznaju liturgiju i pjesme na hrvatskom jeziku. No, kako se u kulturi pokazuje sve veće zanimanje za oživljavanjem rackohrvatskih običaja, tako je potaknuta i potreba za vraćanjem rackohrvatskih misa na Mladu nedjelju, sa željom da opet postanu tradicijom. Tako je na inicijativu grupe rackih Hrvata osnovan pjevački zbor s dvanaest članova, koji pjeva u pratnji župnoga kantora i nekolicine mjesnih glazbenika. Tako je bilo i na Mladu nedjelju 14. ožujka ove godine, kada je na zahtjev rackih Hrvata misno slavljeno na hrvatskom jeziku služio dugogodišnji dušnočki župnik István Kistamás.

Novoosnovani pjevački zbor rackih Hrvata u Dušnoku

Stipan Balatinac

Dani hrvatskog jezika u pečuškoj Hrvatskoj školi Miroslava Krleža

Više ne smijemo vjerovati ni starim Grcima poput Heraklita koji je nekoć davno rekao da ne možemo dva puta ući u istu rijeku. Naime, nakon prošlogodišnjeg, na sredini tjedna presječenog niza programa organiziranih u povodu Dana hrvatskoga jezika, ove nam se godine izjalovio cijeli isplanirani tjedan. Kako nam je škola zbog epidemioloških mjera zatvorena početkom tjedna, učenici 7. razreda nisu imali prilike izvesti svoj uvježbani svečani program za otvorenje Dana hrvatskog jezika. Samim tim je izostalo i online povezivanje i druženje s našom prijateljskom gimnazijom iz Pule koje je trebalo uslijediti iz naše školske aule. Od bogatog repertoara programa, planiranog 9.-12. ožujka, uspjeli smo održati svega dva, oba na razini gimnazije, budući da su naši gimnazijalci već od jeseni u online prostoru pa su samim time i vičniji takvom načinu komuniciranja i učenja. Za razredno natjecanje u kazivanju stihova svi su gimnazijalci poslali svoju snimku na kojoj u okruženju svoga doma recitiraju. Članovi Aktiva za hrvatski jezik (tj. profesorice hrvatskoga jezika) te su radove vrednovali i snimke triju najuspješnijih recitatora poslali u Gimnaziju Pula gdje ih je vrednovalo tročlano povjerenstvo u sastavu profesorica Meri Šimunov, Nataše Tončić i Jelene Pavić. Na virtualan način održanom školskom natjecanju 1. mjesto osvojila je Vanessza Ujhazi (11. r.), drugo mjesto Emese Bödő (11.r.), a treće Petar Végħ (10. r.), dok je posebnu nagradu dobila Dora Kovač (11.r.). Druga je održana točka programa Kviz na platformi Kahoot! o poznavanju hrvatskoga jezika i pravopisa, gdje su najuspješnije bile Monika Županić, Lea Škrilin (9. r.), Maja Škrilin (12.r.) i posebnu nagradu osvojila Danica Kovač (9.r.) Po povratku u školu sve uspješne sudionike očekuju vrijedne nagrade. (JZM)

Natjecanje u kazivanju stihova u online prostoru

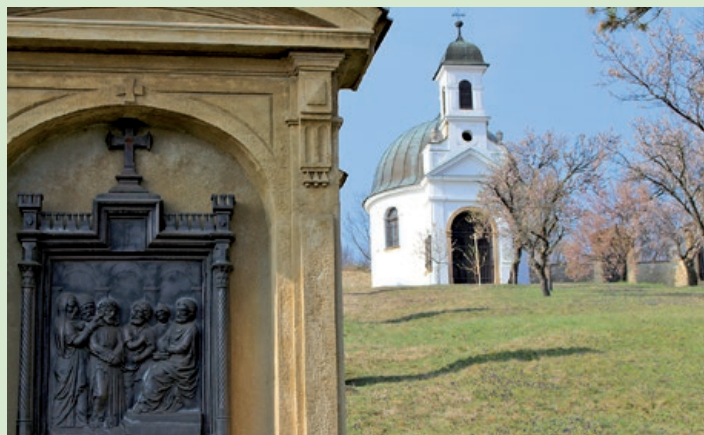
Srednjoškolci u Mađarskoj su od studenoga 2020. godine u online nastavi. Sve je izvjesnije kako se učenici srednjih škola neće vratiti u školske klupe. Maturanti kojima počinju maturalni ispiti početkom svibnja zasigurno neće. I gimnazijalci Hrvatske gimnazije Miroslava Krleža su u online nastavi. Učenici pripremnog i učenici od 9. do 12. razreda. Oni su sudjelovali na online natjecanju u kazivanju stihova za srednjoškolce i Kvizu na platformi Kahoot. Kako nam je rekla studentica pete godine hrvatskoga jezika i književnosti i engleskoga jezika Ana Rea Jeđud, koja je na praksi u školi Miroslava Krleža i iz engleskog i iz hrvatskoga, njoj je bio povjeren zadatak osiguravanja tehničke pozadine za spomenuto natjecanje, a sudjelovala je i u radu više ocjenjivačkih odbora, te napravila i plaketu s imenima pobjednika koju je podijelila na Facebook stranici škole. Svim učenicima je bilo obavezno sudjelovati

u razrednom natjecanju, čime se željelo učenike uključiti u život škole od koje su fizički već mjesecima udaljeni. Učenici su mogli sami odabrati pjesmu nekog hrvatskog pjesnika, ili monolog iz nekog od djela hrvatske književnosti ili napisati i kazivati vlastitu pjesmu ili monolog.

B.P.B.

Križni put na hrvatskom jeziku na Pečuškoj kalvariji

U Pečuhu se shodno višedesetljetnoj tradiciji priređuje molitva križnoga puta na Pečuškoj kalvariji na hrvatskome jeziku. Tako je bilo i ove godine. Uz pridržavanje svih epidemioloških mjera molitva križnoga puta održana je 26. ožujka. Križni put su s vjericima molili svećenici Augustin Darnai i Gabrijel Barić. Okupana toplim sunčanim zracima, ocvalim stablima badema Pečuška

kalvarija dočekala je i ove godine otvorenih ruku četrdesetak vjernika iz grada i hrvatskih naselja u Baranji. Okrijepljeni molitvom i zajedničkim susretom pružali smo ruke i upućivali molitvu Kristu u danima pred Cvjetnicu, Veliki tjedan i blagdan Uskrsa.

Branka Pavić Blažetin

Povodom 20. obljetnice smrti i 80. obljetnice rođenja

Stipan Blažetin 1941. – 2001.

Stipan Blažetin rođen je 24. listopada 1941. godine u bačkom selu Santovu. Osnovnu školu je pohađao u rodnome mjestu, maturirao je u budimpeštanskoj Hrvatskosrpskoj učiteljskoj školi. Diplomirao je na Visokoj nastavničkoj školi u Pečuhu, a zatim i na odsjeku za slavistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta „Eötvös Lóránd” u Budimpešti. S učiteljskom diplomom 1959. godine odlazi u Serdahel gdje radi kao učitelj, doravnatelj i ravnatelj škole sve do 1997. godine kada postaje znanstveni suradnik Državnog instituta za javno obrazovanje (OKI) i savjetnik za hrvatsko školstvo Hrvatske državne samouprave. Bio je aktivan član DSJS-a, Zemaljskog vjeća DSJS-a. Nakon utemeljenja član je Saveza Hrvata u Mađarskoj, zastupnik Hrvatske državne samouprave, zastupnik serdahelske mjesne i hrvatske samouprave.

Kroz svoj pedagoški rad posebno se bavio metodikom nastave hrvatskoga glasnika autor nekoliko udžbenika. Bio je među osnivačima Nogometnog kluba Serdahel, vodio je KUD Mura, organizirao brojna savršavanja za pedagoge, dječje kampove, književne susrete, a puno je radio i na uspostavljanju prekogranične suradnje.

Uz mnoge vrijedne nagrade za svoj pedagoški rad 1981. godine primio je nagradu „János Csere Apáczai”, 1997. nagrađen je Redom hrvatskog pletera Republike Hrvatske, a 2000. godine dodijeljeno mu je odličje Hrvatske državne samouprave.

Premинуo je 26. ožujka 2001. godine u Pečuhu, počiva u serdahelskom groblju. Spomen-ploče postavljene su mu u Serdahelu, gdje je živio i radio od 1959. do 2001., te o Hrvatskoj osnovnoj školi u rodnom Santovu. Ove godine obilježavamo i 80. obljetnicu rođenja Stipana Blažetina.

Prije 20 godina napustio nas je Stipan Blažetin, hrvatski pedagog, književnik, istaknuti društveni djelatnik, stručnjak za školska pitanja Hrvata u Mađarskoj. Kao vrsni pedagog, dugogodišnji ravnatelj osnovne škole u Serdahelu i referent za hrvatsko narodnosno školstvo u Mađarskoj četrdeset godina djelovao je među pomurskim Hrvatima na društvenom, kulturnom i športskom području. Bio je počasni građanin Serdahela. Cijeli svoj život posvetio je uzdizanju Hrvata u Mađarskoj.

Učitelj sa svojim učenicima u jednom od mnogobrojnih kampova

Trenutak za pjesmu

* * *

Jučer sam gledao kako lete ptice.
I zaboravih da sam čovjek.
Upleo sam srce u visoke letove
i letjeh, letjeh iznad oblaka.
Krovovi su mi mahali iz daleka
i sivi putovi kao stazice srca.
Potok mi vikne: „Hej, kamo ćeš sada
kad svatko za se toplo gnijezdo traži?”
Mahnuh mu rukom: „Sve to sad ne važi!
Ja letim, letim i osjećam draži!”
Sve više, naviše, više sve naviše!
Neka vije snijeg, nek sijeku mrazovi!
Neka padaju kiše!
U meni samo jedno Srce diše i jedna želja:
Letjeti! Letjeti! Letjeti!
Naviše! Sve naviše!
A ako padnem, survam se u letu,
Letio sam i prkosio svijetu!

Stipan Blažetin

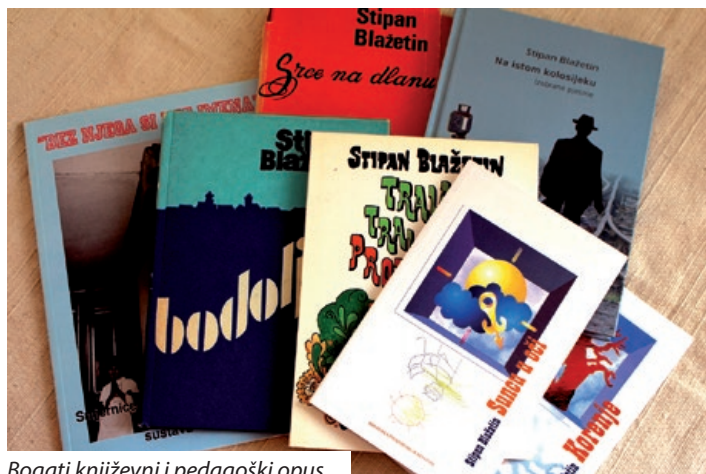
Pionirski korak, preuzimanje santovačke škole u održavanje HDS-a, počeci kulturne autonomije 2000. godine

Književni rad

Pisao je pjesme, prozu i igrokaze za djecu i odrasle. Godine 1989. godine primljen je u Društvo hrvatskih književnika.

Svoje radove objavljivao je u našim tjednicima i godišnjacima, Narodnim novinama, Narodnom kalendaru, Hrvatskom glasniku, Hrvatskom kalendaru i Hrvatskom katoličkom kalendaru (1993.). Pjesme su mu uvrštene u više antologija hrvatske poezije u Hrvatskoj i Mađarskoj. Neke su prevedene i na mađarski jezik.

Bogati književni i pedagoški opus

S 15 pjesama ušao je u antologiju južnoslavenskih pjesnika u Mađarskoj *U kolo*. S Markom Dekićem i Ljubinkom Galićem 1980. godine objavio je zajedničku zbirku dječjih pjesama *Sunčana polja*. Prvu samostalnu zbirku pjesama pod naslovom *Srce na dlanu* objavljuje 1981. godine, a 1986. objavio je roman za djecu *Bodoljaš*, prvi roman i prvi dječji roman u književnosti Hrvata u Mađarskoj. Svoje dječje pjesme i radioigre objavio je 1991. u knjizi *Tralala, tralala, propjevala svirala*. Pisao je i kraća prozna djela. Krajem 1980-ih godina okreće se dramskoj tradiciji, a 1989. u časopisu *Glas* objavio je jednočinku *Bila jednom ljubav jedna*, zatim i dramu *Korenje*. Uslijedile su njegove samostalne zbirke *Korenje-drame* (1998.), *Suncu u oči-pjesme* (1999.), a posthumno mu je objavljena zbirka *Na istom kolosijeku-izabrane pjesme* (2011.).

Djela su mu objavljena i u antologijama *U kolo* (1969.), *Sunčana polja* (1980.), *Visszhang* (1983.) – mađarske pjes-

Grob Stipana Blažetina na serdahelskom groblju

me, *Lijet Ikara* (1990.), *Pjesništvo Hrvata u Mađarskoj* (1992.), *Antologija hrvatske dječje poezije* (1994.), *Rasuto biserje* (2002.), *Sjajna igra* (2010.). Autor je pedagoških pomagala: *Naš jezik 2. 3. 4. – udžbenici*, *Radna bilježnica 3. 4.*, *Putovanje u grad slova – društvena igra*, *Vesna – priručnik za djecu*. Autor je i knjige „Bez njega si bez imena“: Smjernice i zahtjevi hrvatskoga odgojnoobrazovnog sustava u Mađarskoj, 1998. godine. Pripremio S.B.

Stipan Blažetin u serdahelskoj školi s učenicima, školske godine 1962. / 63.

Planovi Hrvatske samouprave grada Budimpešte za 2021. godinu

Slično lanjskoj godini Hrvatska samouprava grada Budimpešte i za ovu, 2021. godinu izradila je plan aktivnosti, koji djelomice obuhvaća priredbe koje se lani zbog pandemije koronavirusa nisu mogle održati. Međutim, kao i kod svih hrvatskih samouprava u Mađarskoj, u glavnom gradu vlada velika neizvjesnost glede izvedivosti programa.

Često se suočavamo s činjenicom da ono što se dogodilo lani, prije pandemije, kao da i ne postoji. Možda zvuči nevjerojatno, no lanjska je godina u Budimpešti otvorena tradicionalnim Hrvatskim balom. Nakon toga od ožujka je zbog epidemije uslijedilo zatišje bez priredbi. Dana 1. rujna predsjednik Stipan Đurić je zajedno s ravnateljicom Anom Gojtan u ime Hrvatske samouprave grada Budimpešte pozdravio prvašice HOŠIG-a, uručivši im darove samouprave. U listopadu u Sportskom kompleksu „Zoltán Varga” u suradnji s Udrugom Hrvata grada Budimpešte i okolice priređen je vrlo upješan državni Hrvatski nogometni turnir „In memoriam Stipan Pančić” i I. Gastronomski festival. Potom je hrvatska samouprava sudjelovala u pripremi gostovanja Hrvatskog kazališta Pečuh na Festivalu narodnosnih kazališta „Jelen/Lét” s predstavom „Bunjevački blues, saga o svitu koji nestaje” autora Tomislava Žigmanova, u režiji Slavena Vidakovića. Samouprava je kupila i znatan dio ulaznica i time mnogima omogućila besplatan ulaz. Nažalost, razgovor s autorom Tomislavom Žigmanovom prije predstave nije ostvaren zbog uvedenih epidemioloških mjera. Tijekom godine obnovljen je uredski prostor samouprave u Ulici Lajosa Bíróa. Posljednjeg dana Tjedna hrvatske kulture u HOŠIG-u Hrvatsko kazališta Pečuh osnov-

noškolcima je prikazalo dječju predstavu „Kuhari”. Riječ je o prvoj online izvedbi kazališta, koja je ostvarena potporom Hrvatske samouprave Budimpešte, na inicijativu predsjednika Stipana Đurića. Međutim, međunarodna povijesna konferencija o Nikoli Zrinskom, Hrvatska večer, Konferencija mladih, izložbe i predstavljanja knjiga nisu se mogli prirediti. Kako nam je rekao predsjednik Đurić, samouprava će i ove godine podupirati školske programe HOŠIG-a, a važnim smatra i održavanje nogometnog turnira „In memoriam Stipan Pančić”, gastro-festivala, susreta mladih, Hrvatske večeri, otvorenje izložbe i predstavljanje knjige Ivice Đuroka „Antun Vidaković, utemeljitelj kazališta”, čiji su nakladnici Hrvatsko kazalište Pečuh i Croatica d.o.o., a urednik Slaven Vidaković. Možda će se neki programi morati održati virtualno, ali to u mnogome ovisi o epidemiološkoj situaciji i odlukama mađarske vlade. Hrvatska samouprava grada Budimpešte uskoro se javlja s novim logotipom, koji je izradio grafičar i nastavnik likovnog odgoja Zoltán Csomós. Naravno, sve su to samo planovi, koji se tijekom godine mogu mijenjati i dopunjavati novim sadržajima. Ne manje važno, Budimpešta je 2021. domaćin Državnog dana Hrvata, tradicionalne priredbe Hrvatske državne samouprave.

Kristina Goher

Uručeni darovi učenicima hrvatskog jezika za sudjelovanje na državnom natjecanju iz hrvatskog jezika

Dana 23. veljače 2021. tukuljsku su Osnovnu školu Sándora Weöresa posjetile ravnateljica Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra Zsanett Vörös i nastavnica hrvatskog jezika i književnosti pečuškog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležje Janja Živković-Mandić. Naime, nekolicina polaznika hrvatskog jezika i književnosti tukuljske škole sudjelovala je na državnom natjecanju iz hrvatskog jezika, koje je priređeno 12. ožujka 2020. godine u organizaciji pečuškog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležje. Nagrade za natjecanje omogućila je Hrvatska državna samouprava. Na natjecanju su sudjelovale škole s dvojezičnom i predmetnom nastavom hrvatskog jezika i književnosti. Nažalost, svečanost dodjele nagrada zbog pandemije koronavirusa nije održana pa su ih tako na satu hrvatskog jezika dodijelile ravnateljica Zsanett Vörös i nastavnica Janja Živković-Mandić. Na natjecanju su sudjelovali i nagrade primili sljedeći učenici: Rebeka Deák 7.a razred, Bálint Patarcsits 7.a razred, Luca Petra Sebók 6.b razred, Lili Pásztor 7.a razred, Laura Botos-Müller 6.b razred i Fruzsina Vincze 8. razred. Ravnateljica Vörös iskoristila je prigodu i sastala se s ravnateljem tukuljske škole Miklósem Giczijem. Na

sastanku su razgovarali o nastavi hrvatskog jezika, broju učenika koji pohađaju nastavu, njihovoj daljnoj naobrazbi i sličnim pitanjima. Činjenica je da i tukuljskoj školi opada broj djece koja upisuju hrvatski jezik. Nažalost, školske godine 2020./2021. u prvom i drugom razredu nema polaznika hrvatskoga jezika, u 3.a razredu hrvatski jezik uči 9 učenika, 4.a razredu 7 učenika, 5.b razredu 7 učenika, 6.b razredu 12 učenika, 7.a razredu 12 učenika, 8.a razredu 6 učenika, dok u 8.b tek 2 učenice. Još jedna otežavajuće okolnost je da je učiteljica Dragica Mandić od studenog 2020. do ožujka 2021. oslobođena rada pa u svim razredima hrvatski jezik, književnost i narodopis predaje nastavnik Edmond Bende. Nadamo se povratku učiteljice Mandić, kao i dobroj promidžbi hrvatskog jezika u gradu te dobroj volji roditelja čiji su preci racki Hrvati.

Edmond Bende

Sudionici natjecanja u društvu ravnateljice Zsanett Vörös, nastavnice Janje Živković-Mandić i nastavnika Edmonda Bendea

Bizonjske novosti

Obnavlja se Kulturni dom i Općinski stan

Iako je pandemija, iako je život strogo zatvoren, projekti i obnove u gradišćanskohrvatski naselji nisu zastavljeni. Klaudija Radić-Šmatović, zadužena osoba za kulturu i vanjski član Odbora za kulturu, socijalna pitanja i zdravstvo, unutar Seoske samouprave Bizonje, podilila je s nami brojne radosne vesti.

„Hvala Bogu Seoska samouprava piše naticanja, dobijemo čuda pinez, ča i potribujemo za obnovljenje naših zgradov. Kod Kulturnoga doma ove dane su se začela djela, ka se djelomično financiraju iz programa „Ugarsko selo”, kaže u uvodu mlada pedagoginja ka trenutačno studira i za kulturnoga menadžera. Na naticanju „Ugarsko selo” je došlo 11 milijun ft, Seoska samouprava dodaje iz svojega budžeta 7 milijun ft, a na Ledererevom programu dodatno je dospilo još šest milijun ft da iz tih stroškov se „dočara”

Klaudija Radić-Šmatović je nadležna za Kulturni dom

moderno kulturno središće, koje je negda zdavno i funkcioniralo ovde. Ljeta 1997. svoja vrata je na ovom mjestu otvorio prvi Teledom Gradišća, čudo od informacijske baze, organizirani su Hrvatski dani (prvi 1994. ljeta), dičji i folklorni tabori, ovde su probuvali „Mali Bizonjci”, Jačkarni zbor Jorgovan, djelovalo je Bizonjsko hrvatsko društvo, Omladinski klub, a u pivnici je svoje goste dočekao mali kafić. Sve to kanu sad Bizonjci najzad donesti za pandemijom. U zadnja ljeta Dom kulture nije imao svojega plaćenoga djelatnika, nije bio otvoren po cijele dane, ali s osnivanjem nove Seoske samouprave su se zaduženiki obrnuli peršoni, ka je već bila zaposlena tamo. „Ja sam rado ponudila svoju pomoć Seoskoj samoupravi jer kultura i hrvatski jezik moraju biti važne teme u bizonjskoj svakidašnjici. Prvo ćemo dočekati obnovljenje, u kom su već izminuli obloke, oblikovati prostoriju za djelaonice ter za održavanje klubov. Zvana toga neophodno je popraviti i iznova napraviti vodeni blok i kuhnju, proširiti terasu i najti to mjesto, kade mirno more sjesti trideset ljudi, kade se dica bezbrižno moru igrati. Ufamo se da će sve biti

Kulturni dom čeka na bolje vrijeme

Seoski stan potribeuje hitnu pomoć

gotovo do ljeta i vratit će se konačno i normalni žitak i u našu Bizonju”, dodaje još Klaudija, ka ne zamuča da ima čuda pomoćnikov u namjeri vraćanja svega dobrog na kulturno polje. Naglašena imena su Balaž Martinšić povjesničar u Starom Gradom, komu će biti vrijeda gotova monografija o Bizonji, mladi aktivist Roland Šmatović, načelnica Erika Márkus, a i svi oni ki kanu malo ofriščati kulturni žitak u selu, skupazvati i skupadržati mali broj Hrvatov. Kako je rečeno, s velikom znatiželjnošću se čeka to vrijeme kad stupi u čas sloboda. Čvrsto se ufa da i ovo ljeto će se moći prirediti dičji tabor Skupa, pri kom, po prvi put, dica su lani jako uživala. Za ov projekt se je Bizonjski Caritas i naticao i jur je dostao svotu od 400 000 ft. Seoska hiža je zasad velika tuga jer je u zanemarenom stanju, ali za obnovu tribaju i brojne dozvole od uredov, pokidob stari stan pripada pod obrambu spomenikov. Momentalno se minja i krovna konstrukcija Općinskoga stana, takaj iz programa „Ugarsko selo” u kom je Bizonji dodiljeno 14 milijun ft, a dodatno će se i fasada i nutarnji dio polipšati. Seoska samouprava će vrijeda biti i vlasnica novoga kombija tipa Mercedes, u vridnosti od 14 milijun ft, u službi stanovništva. To će stati na raspolaganje ne samo starijim ljudem, nego i seoskim društvam pri prevozu i putovanju.

Tiho

Krov se minja na Općinskom stanu

Završena obnova crkve sv. Martina u Martincima

Na crkvi svetog Martina u Martincima, krajem ožujka su skinute skele, završena je vanjska i unutrašnja obnova koja je trajala skoro pola godine.

Martinačka župa je jedina „hrvatska župa“ u Pečuškoj biskupiji. Župnik Ilija Čuzdi (Csuzdi Illés) ima pod župom naselja u Baranjskoj i naselja u Šomođskoj županiji u kojima žive Hrvati, kako bi pjesnik rekao „od stoljeća sedmog“. Crkva stoji u Martincima, Potonji, Križevcima, Brlobašu, Novom Selu, Markovcima, Lukovišću... Treba ih obnavljati i popravljati. Ovih se mjeseci uz potporu Državnog tajništva za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima Ureda predsjednika vlade od 24 milijuna forinti obnavljala crkva svetog Martina u Martincima. Ovoga puta izvedena je zamjena prozora i izvršeni su radovi u unutrašnjosti crkve, obnova, zaštita i bojanje zidova, te uređenje freski i natpisa na zidu, rekla nam je predsjednica Hrvatske samouprave Martinaca Đurđa Gregeš Sigečan.

Natpis na hrvatskom jeziku

Oltar je zasjao u svojoj ljepoti

FOTO: KRISTINA GREGEŠ PANDUR

Preljepo oslikani zidovi

Potporu je dobila Hrvatska samouprava Martinaca krajem 2019. godine. Svečana predaja predviđala se za seosku bučuru Sedovenicu, 25. ožujka (Blagovijest), ali su pandemija koronavirusa i epidemiološke mjere datum pomjerile za neka bolja vremena. Ako se sve bude odvijalo i čim se bude moglo po planovima bilo bi to za Ivanje, 26. lipnja. Čekaju na svečanost i pečuškog biskupa. Nakon što su mještani očistili i uredili i oko crkve i u crkvi vjernici su se za Uskrs vratili u crkvu, jer već nekoliko mjeseci zbog radova u crkvi svete mise su održavane u prostorijama Kulturnog i sportskog centra Josip Gujaš Džuretin.

Veliki broj naselja zadaje dosta posla mjesnom župniku koji se brine i o tome kako bi se radovi odvijali u u najboljem redu. O nedavno je i župni dvor u Martincima u punom sjaju. Kao zanim-

ljivost navodimo kako je župnik Čuzdi teologiju završio u Zagrebu, a zaređen je 2. svibnja 1987. godine u rodnom selu, vojvođanskom naselju Adi. Martinačka župa je u sastavu sigetskog dekanata. Župnik Čuzdi je od kolovoza 2012. u martinačkoj župi. Prije je bio župnik u Olasu.

„Sretni smo i zadovoljni, uspjeli smo ono što smo planirali, sada kada odemo u crkvu sve nas čeka kao kad smo „deca“ bili i „stene“ i natpisi i oltari i sve sada je obnovljeno i „lepo“ kako spada. Uspjeli smo ostvariti sve što smo planirali za dobivenu potporu, a popraviti ćemo u ovom krugu i izvana sa sjeverne i južne strane i obnoviti zidove do visine 2, 5 metra. S mještanima smo nakon skidanja skela sve očistili i vratili na mjesto, unutrašnja obnova je zaista uspjela, crkveni krov nam je popravljen prije desetak godina, a za vanjsku obnovu još treba sredstava i ima se što raditi na vanjskoj obnovi. Nadamo se kako će biti mogućnosti u nastupajućem vremenu. Naš „gospodin“ Ilija uz svete mise i obrede ako to traže vjernici vrši na hrvatskom jeziku. I to je i prirodno nama Hrvatima“, rekla nam je predsjednica Hrvatske samouprave Martinaca. dodajući kako to sada za „dugo godina bude lepo“ u čemu su se složile sve žene koje su spremale crkvu ovih dana zaključivši kako je „preveć gizdava“.

Branka Pavić Blažetin

Digitalni molitvenik za polaznike vjeronauka

Epidemiološka situacija izazvana koronavirusom mnoge je prisilila ili pak potaknula na rad ili nastavu na daljinu. Tako je s obzirom na mjesec zabrane okupljanja, ali i radi duhovne potrebe, santovačka vjeroučiteljica Katalin Molnár Tomašev izradila digitalni priručni molitvenik za djecu, za polaznike vjeronauka koji je započela već lani, a u proširenom obliku dovršila sredinom siječnja. Dvojezični digitalni molitvenik pod naslovom Moj dan s Isusom (Egy napom Jézussal) na 26 stranica u PPS formatu donosi osnovne dnevne i prigodne molitve, primjerice katolički pozdrav, Očenaš, Zdravo Mariju, vjerovanje, molitve prije i poslije jela, za roditelje, molitvu u vrijeme epidemije na hrvatskom i mađarskom jeziku. Osim što je privlačan za djecu, on je i vrlo praktičan, jer se može instalirati na računalo, tablet ili telefon, te tako koristiti bilo gdje i u bilo koje vrijeme. Molitveniku možete pristupiti na poveznici: <https://katikeeta.blogspot.com/p/digitalis-imakonyvem.html>

S.B.

<p> REGGELI IMA</p> <p>Szívem első gondolata hozzád száll fel, Istenem. Te őriztél meg az éjjel, maradj ma is énvelem! Téged áldlak és imádlak, mint szerető gyermeked; Szívem csakis azt akarja, ami kedves teneked.</p> <p>Édes Jézus, add kegyelmed, őrizz engem szüntelen, Hogy egész nap neked éljek, tiszta szívvel, büntelen. Szűz Mária, Jézus Anyja, te mindnyájunk anyja vagy, Oltalmaz meg minden bajtól, kísértésben el ne hagyj! Amen.</p> <p></p> <p>Vissza a címkéhez Tovább: Reggel</p>	<p> ZDRAVO MARIJO, milosti puna,</p> <p>Gospodin s tobom, blagoslovljena ti među ženama, i blagoslovljen plod utrobe tvoje, Isus.</p> <p>Sveta Marijo, Majko Božja, moli za nas grešnike, sada i na čas smrti naše. Amen.</p> <p></p> <p>Vissza a címkéhez Tovább: Dicsőség</p>
---	---

Dnevne molitve na hrvatskom i mađarskom jeziku

Svjetski dan zdravlja

Na inicijativu Svjetske zdravstvene organizacije, koja i sponzorira promotivna događanja, diljem svijeta svakog 7. travnja u svijetu se obilježava Svjetski dan zdravlja. Ovogodišnja tema dana zdravlja sa sloganom „Podrška medicinskim sestrama i primaljama“ posvećena je osnaživanju uloge medicinskih sestara i primalja kao podsjetnik na važnost njihova rada u očuvanju svjetskog zdravlja. Danas, u vrijeme pandemije, medicinske sestre se bore u prvim redovima kako bi pomogle teškim bolesnicima u ozdravljenju.

**Znate li nekoga tko je medicinska sestra?
Znate li što ona radi?**

Medicinske sestre rade na području unapređenja zdravlja, sprečavanja bolesti, liječenja i rehabilitacije. Njihovi su pacijenti djeca, odrasli i stariji. Rade na vrlo različitim radnim mjestima – od patronaže do jedinica intenzivne skrbi – katkada samostalno, katkada u timu, a katkada pomažu liječnicima. Neke sestre bave se uglavnom pružanjem sestriinske skrbi, a druge organizacijom ili nastavom. Najviše sestara radi u bolnicama. One pomažu svojim pacijentima u ublažavanju, rješavanju i podnošenju problema koje imaju zbog bolesti, propisanih pretraga, načina liječenja, boravka u bolnici i odvajanja od obitelji. Manji broj sestara radi u službama za hitnu medicinsku pomoć, a neke izvan zdravstva, npr. u domovima umirovljenika.

Na drugoj liniji

Za vrijeme pandemije koja traje već više od godinu dana zdravstveni djelatnici se bore na prvoj liniji bojišnice, oni ne mogu u lockdown tj. u izolaciju, ali osim njih ima niz drugih djelatnika koji to isto ne mogu učiniti i reklo bi se rade na drugoj liniji, jer bez njih ne može funkcionirati ni prva linija niti naša svakodnevica. Sjetimo se samo prodavača, dostavljača, djelatnika javnog prometa, pa i vozača kamiona kao što je i Kristina Takač iz Fičehazu. Ona je od samih početaka pandemije vozila robu i u najugroženija područja pandemije, u Italiju i na druga mjesta, a trenutno prevozi u Slovačku. Isto tako nije izostala ni iz humanitarne akcije kada je trebalo hitno dostaviti humanitarnu pomoć na područja stradala u potresu u Hrvatskoj. Naravno, i dalje ima pune ruke posla, jer roba mora stići, kako kaže, ljudi računaju na to. Inače, Kristina je maturirala u Hrvatskoj osnovnoj školi i gimnaziji u Budimpešti, a sada radi za jednu hrvatsku tvrtku kao vozačica kamiona, i sretna je što može raditi i iz dana u dan usavršavati svoj materinski jezik.

Možda je mnogima neobično da se mlada žena primi takva posla, mnogi su puni predrasuda, ali ona je ponosna na svoj posao i kaže da nema ljepšeg od toga kada netko voli svoj posao. Za nju je voziti kamion nešto posebno, nešto „što ima svoj filing“, to je životni stil:

„Dvije ljubavi imam, prva je moj sin, a druga vožnja kamiona. Danas ne bih mogla zamisliti svoj život bez toga. Otkad sam vozačica kamiona bolje sam upoznala sebe, svoje mogućnosti i granice, i to je baš dobro. Pronalazim nova rješenja, nove ciljeve, znam što želim od života. Mislim da sve više žena radi u toj struci, iako se neki čude, ali mi žene zadatke svladavamo jednako kao i muškarci. Kod vožnje kamiona je najvažnije da čovjek bude pribran, da nikad popusti koncentracija i glava uvijek bude čista, vozač ne smije biti nervozan niti uzbuđen, uvijek treba sebe držati pod kontrolom“, rekla mi je Kristina dok se njezin kamion odmarao u malom pomurskom mjestu, u Fičehazu.

Kristina je nakon traganja za ostvarenjem svoga sna slučajno naišla na ono što ju danas ispunjava: nakon mature iskušala se u

Vozačica kamiona Kristina Takač u Fičehazu sa sinom Zlatkom

raznim strukama, ali osjećala je da to nije ono što želi, jedino je znala kako bi jednog dana htjela raditi i živjeti u Hrvatskoj:

„Čudno, ali već kao osnovnoškolka maštala sam da ću jednog dana živjeti u Hrvatskoj, nikad neću zaboraviti kad smo sa školom bili kod svojih prijatelja u Donjem Vidovcu, gdje sam se družila s tamošnjom djecom. Nekako mi se činilo, a i danas je tako, da su tamo ljudi veseliji, društveniji, uvijek se šale, vole pjevati, opustiti se uz kavu i taj mentalitet mi paše“, objasnila je Kristina zbog čega je uvijek željela živjeti u Hrvatskoj.

Istina, još ne živi u Hrvatskoj, ali tamo radi, svega trideset kilometara od svog rodnog mjesta. Kristina je nakon porodijskog odmora razmišljala o nekoj edukaciji i slučajno naišla na tečaj vozača kamiona, naravno, zbog djeteta trebala je podršku obitelji, jer to je posao zbog kojeg se odlazi na više dana, teško joj je što preko tjedna nije sa sinom, ali kaže da to nadoknađuju tijekom vikenda, a i dok je na putu često su u kontaktu preko interneta i telefonski. Vrlo je sretna što je svojedobno izabrala hrvatsku gimnaziju i dobro naučila hrvatski, jer joj poznavanje hrvatskog jezika pomaže gotovo u svim zemljama gdje putuje. A radni tjedan joj izgleda ovako:

„Radni tjedan uvijek je drukčiji, u ponedjeljak krećem u Hrvatsku, od kuće do firme imam 30 kilometara, tamo dobijem upute, ali ih dobivam i preko interneta ili telefonom. Putujem po cijeloj Europi, Češka, Slovačka, Slovenija, Poljska, Italija, Austrija, Njemačka, Hrvatska, kada kamo treba. Po rasporedu možemo voziti 4 sata uzastopce, a onda se trebamo odmoriti, obično vozimo 9 sati dnevno, što je otprilike 650 kilometara. Uvijek je neizvjesno što će se dogoditi na putu, do sada sam imala sreće, no imam i jako dobre kolege koji mi u tim slučajevima pomažu uputama preko telefona ili interneta. To je neka vrste avanture. Inače, jako

mi je drago što su svi vozači kao obitelj, ako se zbog nečeg zaustavimo i zatražimo pomoć uvijek mi pomažu, čak i ako ih ne poznajem, vrlo su složni“.

Pandemija vozačima kamiona dodatno otežava posao, ali potreba za vozačima je vrlo velika, jer treba prevoziti strašno puno robe, uključujući opremu za zaštitu, ali i sve ostale namirnice. Inače, Kristina smatra da ova situacija vozačima daje dobar osjećaj, budući da mnogima pomažu u teškim vremenima, a njihov posao poboljšava život drugima, no ipak se nada da će pandemijsko razdoblje uskoro proći i raduje se ako je pri tomu uspjela nešto malo pomoći. Ipak, najviše bi voljela da se sve vrati na staro, da ljudi mogu malo predahnuti od pandemije, otići na prekrasno Jadransko more i zaboraviti sve strahote koje je prouzročio virus Covid19.

Beta

Među humanitarcima u Prelogu

Učenje hrvatskoga jezika u Republici Hrvatskoj

S ciljem učenja hrvatskog jezika, upoznavanja i njegovanja hrvatske kulture i nacionalnog identiteta te jačeg povezivanja i suradnje s iseljenim Hrvatima i njihovim potomcima, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i za ljetni semestar akademske godine 2020./2021. dodijelio je 141 stipendiju za učenje hrvatskoga jezika u Republici Hrvatskoj.

Zaprimljene su 333 prijave, od kojih je 232 uredno predanih u elektronički sustav. Po dovršetku obrade prijava, Povjerenstvo za provedbu Javnog poziva za učenje hrvatskoga jezika u Republici Hrvatskoj i za internetsko učenje hrvatskoga jezika u akademskoj godini 2020./21. među gore navedenim uredno predanim utvrdilo je 158 potpunih prijava.

Najveći broj polaznika dolazi iz Južne Amerike: Argentine, Čilea, Perua, Bolivije, Kolumbije, Venezuele, Paragvaja, Brazila, Ekvadora, zatim s europskog kontinenta: Španjolske, Nizozemske, Italije, Poljske, Mađarske i Njemačke te sjevernoameričkog: SAD-a i Kanade. Iz Mađarske je stipendiju dobio dr. István Attila Szoboszlai. On će nastavu pohađati na Filozofskom fakultetu u Osijeku u ljetnom semetru od ožujka do lipnja 2021. godine.

Stipendija uključuje trošak tečaja, subvencioniranu prehranu do dva obroka dnevno, naknadu za smještaj u iznosu od 400,00 kn mjesečno koja se isplaćuje svim korisnicima stipendije koji su uspješno završili upisani semestar. Nastava će se održavati na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, Filozofskom fakultetu u Splitu, Filozofskom fakultetu u Rijeci i na Filozofskom fakultetu u Osijeku.

Od 2012. godine, otkada se ovaj Program provodi u Središnjem državnom uredu, dodijeljeno je više od 2.600 stipendija za učenje hrvatskog jezika za više od 1.000 polaznika.

Branka Pavić Blažetin

KERESTUR

Kulturno društvo Kerestur i ove je godine objavilo poziv za izradu likovnog ostvarenja pod temom „Čekamo uskrs“. Prijaviti su se mogla djeca iz Kerestura, a djela su se izrađivala slobodnom tehnikom. Svaki sudionik nagrađen je pisanicom, naljepnicom i bojicama. Društvo je za djecu organiziralo i traženje pisanica na javnim mjestima u Keresturu. Za traženje pisanica, koje se održalo između 1.-4. travnja trebalo se prijaviti do 31. ožujka. Svi sudionici koji su pronašli pisanicu u obliku bona mogli su je zamijeniti za poklon u Domu kulture.

FIĆEHAZ

Fićehaz je jedno od najzelenijih pomorskih naselja, mnoštvo zelenih površina i danas pruža ugođaj nekadašnjih sela. Za ljepotu i urednost javnih površina i u Fićehazu se brine Lokalna samouprava Fićehaza, ali prilikom većih blagdana mnogi dobrovoljci ukrašavaju javne površine. Pripadnice ljepšega spola su izradile od prirodnih materijala ukrasne pisanice i postavile na trgove i ukrasile manja stabla. Tako u Fićehazu sve mještane i posjetitelje čeka pravo uskrsno ozračje.

VELIKA KANIŽA

Hrvatska samouprava Zalske županije pred Uskrs je objavila poziv za natjecanje u izradi pomorskih pisanica pod naslovom „Moja obitelj i ja“. Na poziv su se mogli javiti učenici srednjih i osnovnih škola sa svojim obiteljima, a uvjet je bio da pisanice budu izrađene na tradicionalan način s voskom i kičicom. Svaki natjecatelj je trebao odnijeti tri pisanice u ured samouprave i članovi žirija su ocijenili koje su najautentičnije. Svim sudionicima su dodijeljeni darovi, a po kategoriji za tri najbolja natjecatelja dodijeljene su i posebne nagrade.

Macicna nedilja u Šopronu

Kipić sa šopronskimi i koljnofskimi hrvatskimi vjerniki s Macicne nedilje je poslao dr. Franjo Pajrić, ki je za svetačnom mašom sa svojim fotoparatom ovjekovječio i zbog pandemije malobrojne diozimatelje, u društvu farnika dr. Antona Kolića.

BUDIMPEŠTA

Zbog novih epidemioloških mjera koje su u Mađarskoj stupile na snagu 8. ožujka 2021. do daljnega se odlaže održavanje usmenog dijela Državnog natjecanja srednjoškolaca iz hrvatskog jezika i književnosti.

Vrijeme darivanja nikada ne prestaje

Iako su blagdani i vrijeme darivanja iza nas uvijek se radujemo poklonima, a posebno onima iz srca. Tako je PROFIL Klett darovao Odsjeku za hrvatski jezik Visoke škole „József Eötvös” u Baji komplet čitanke „Književni vremeplov”, udžbenika i radnih bilježnica „Fon Fon” kao i plakate i kalendare. Vrlo se radujemo ovim vrijednim materijalima koji sadrže zanimljive i poučne tekstove, kojima će naši studenti obogatiti svoje

znanje hrvatskoga jezika, ali i upoznati još bolje hrvatsku kulturu, povijesti i književnost. Izdavačkoj kući PROFIL Klett se od srca zahvaljujemo.

A vrijedne je knjige Odsjeku poslala i Biljana Dakić, ravnateljica Gradske knjižnice Nova Gradiška, među kojima su i djela našega dragoga pisca Mire Gavrana. U ime profesora Živka Gorjanca, voditelja Odsjeka za hrvatski jezik pri Institutu za manjinske i strane jezike Visoke škole u Baji, kao i u svoje osobno ime, zahvaljujem se dragim ljudima koji su naš Odsjek obogatili vrijednim darovima.

Morana Plavac

Istra dobila posebnu nagradu Lonely Planeta za 2021. godinu

Kako donose hrvatski portali, popularan vodič za putovanja Lonely Planet Istru je po prvi put predstavio svojim čitateljima još 2011. godine u izdanju „Najbolja putovanja” (Best in Travel), i to u kategoriji „Deset najzanimljivijih regija svijeta”. Hrvatskom poluotoku tada je pripalo drugo mjesto, čime je prestigao daleko poznatije škotsko Shetlandsko otočje ili američku Zapadnu obalu. Istra je od 2019. nositeljica titule „Deset najboljih europskih destinacija”, a 2021. pripalo joj je vrijedno čitateljsko priznanje „Best in Travel”. Naime, koncem prošle godine urednici su svojoj publici, zajednici Lonely Planeta uputili poziv da imenuju ona odredišta za koja smatraju da uspješno koriste turizam kao pokretačku snagu održivosti, zajednice i raznolikosti. Čitatelji koji su za nagradu zajednice predložili Istru naveli su svoja bogata iskustva stečena u unutrašnjosti poluotoka, posebice u kućanstvima, poljoprivrednim gospodarstvima i opuštenuj lokalnoj atmosferi malih brdskih sela. Lonely Planet jedan je od najpopularnijih turističkih portala i izdavača turističkih vodiča u svijetu. Omiljeno je štivo kojem na svojim putovanjima vjeruju brojni turisti. Ova čuvena medijska kuća osim nagrade čitatelja sastavlja i referentni popis Best in Europe, koji sadrži deset prioriternih europskih destinacija.

Šarmantni srednjovjekovni gradić Motovun

Foto: MOTOVUN – INTERNET

Kristina Goher

BUNJEVAČKI GOVOR HRVATSKA NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje poslao je 17. ožujka Ministarstvu kulture Republike Hrvatske prijedlog da se bunjevački govor proglasi nematerijalnom kulturnom baštinom RH, kao važan čin pomoći bunjevačkom govoru i svim Bunjevcima u Hrvatskoj i inozemstvu. Jer važno je da se bunjevački govor dodatno zaštiti i da se javnost u Hrvatskoj i izvan nje senzibilizira za pripadnost bunjevačkog govora hrvatskoj matici, rekao je ravnatelj Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Svi pokušaji proglašenja „bunjevačkog govora” službenim nehrvatskim jezikom su povijesna krivotvorina, jer jezikoslovci nikad nisu dovodili u pitanje hrvatsko podrijetlo bunjevačkog govora, istaknuo je ravnatelj Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić Blažetin, tel.: +36 30 396 1852, e-mail: branka@croatica.hu, NOVINARI: Stipan Balatinac, e-mail: balatinacz66@gmail.com, Bernadeta Blažetin, e-mail: beta@croatica.hu, Kristina Goher, e-mail: kristina.gohr@gmail.com, Timea Horvat, e-mail: tiho@croatica.hu, RAČUNALNI SLOG: Anna Kondor, e-mail: nusik.glasnik@gmail.com, LEKTOR: Ivan Tomek, e-mail: tomekivan@t-email.hu, ADRESA: 1093 Budapest, Lónyay u. 18/b. Tel. + 36 30 436 1146, e-mail: glasnik@croatica.hu – ZA OSNIVAČA: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Nonprofit Kft. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi pretplate na žiroračun: ERSTE Bank Hungary Zrt. 11600006-00000000-78637100, uredništvo Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Pretplata na godinu dana iznosi 9000 Ft. Tjednik se financira iz državnog proračuna Mađarske. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Nonprofit Kft., 1093 Budapest, Lónyay u. 18/b. HU ISSN 1222-1270